

Egy [] centimetryni tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedvezményben részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 30 kr.

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

ELLENZÉK

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar-utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

AZ „ELLENZÉK” ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Egész évre 16 frt. Negyedévre 4 frt.
Félévre 8 frt. Egy óra helyben 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnepnapokat.
Kéziratok nem adnak vissza.

Ki lesz a primás?

Nemcsak a politikai és a katholicus körök, hanem az egész magyarországi közvéleményt méltán érdekelteti az a kérdés, hogy a kormány ki-vel tölti be Magyarország hercegprímási székét.

E tárgyban eddig csak találgatásokra van a közönség utalva.

Emlegetve voltak eddig hol illetékes, hol illetéktelen helyről eredő értesülések nyomán Samassa József, dr. Schlauch Lőrincz, báró Hornig Károly, Bende Imre, Deesewffy Sándor, Zalka János püspökök, s utóbb primás jelöltként emlegették Vasari Kolost, a pannonhalmi főapátot is.

Minden egyes nevet gyorsan felkapott a hír, s a közvélemény állandóan élénk érdeklődéssel kísérte a kérdést valahányszor új fázisba lépett.

A legújabb hír az, hogy a kinevezés a külsőben áll s az a közvéleményre nézve meglepetést fog okozni.

Ez a meglepetés bizonyára abból áll, hogy a kormány vagy a korona olyan egyházi férfit szemelt ki, a ki eddig még primás jelöltként nem volt emlegetve.

Hogy mi igazei hírből nem tudhatjuk.

Annnyit látunk, hogy a közönség már is türelmetlenkedik, s szeretné már valahára megoldottnak látni azt a fontos kérdést, mely hónapok óta állandó izgalomban tartja egy a papi, valamint a politikai köröket.

Ugyancsak e tárgyban interpellálta meg Ugron Gábor is a Ház tegnapi ülésén a közoktatási kormányt, s lehet, hogy ez interpellációra adandó válasz olyan lesz, mely a közvéleményt megnyugtatója.

Hogy egyáltalán mi okozta az eddigi késedelmezést — arról a közvélemény csakugyan nem sokat tud, mert a kormány köréből eddig egyéb alig szivárgott ki, mint annak híre, hogy a kormány előbb rendeztetni akarja a primási vagyon kérdéseket, s csak ennek megtörténte után lesz a személykérdés megoldva.

Hogy ki lesz Magyarország primása — ez már a személyt illetőleg is méltán kíváncsivá teheti a magyar közvéleményt.

Az a szerep, melyet betölt és fő-

leg a primásnak közjogi állása és az a befolyás, melyet a r. kath. klerus a politikai életre is gyakorol, csakugyan méltó arra, hogy a nagy közönség már a személy iránt is élénken érdeklődjék, mert hiszen mindenki tudja, hogy a r. kath. klerus politikai magatartását elsősorban épen a primás határozza meg, s minthogy a mi belpolitikai viszonyaink között a katholicus klerus magatartása sok kérdésben elhatározó jelentőségű bir — mindenesetre nagyfontosságú a személykérdésnek mi módon való eldöntése.

Hogy a kormány meglepetéseket tart fenn a primási kinevezésénél — az egyenesen arra mutat, hogy e kérdésben olyan szempontok váltak uralkodókká és olyan befolyások hatalmasodtak el, melyek a kormány ellenére juttatják győzelemre olyan jelölt ügyét, a ki eddig sem a közvélemény, sem a kormány nem sorozott a kompetens pályázók közé.

A korona vagy a pápai szék befolyása lesz a döntő e kérdésben nem tudhatjuk, de mert a primás kinevezése az alkotmányos faktorok, tehát a kormány elsősorban a felelős, s ha a kormány esetleg oly egyén kinevezését lenne kénytelen a koronának ajánlani, a mely sem a kormány, sem a közvélemény jelöltje, ez azt jelenté, hogy egyházi kérdésekben még ma is más faktorok befolyása dönt, mint az erre alkotmány szerűen egyedül hivatott magyar felelős kormányé.

Minthogy mindezen kérdésekre nézve, abból a válaszból remélünk tudomást szerezni, a melyet a kormány Ugron Gábor interpellációjára adni fog, a közvélemény méltán kíváncsi lehet e válasznak dogai tartalmára.

Az osztrák-magyar államvasutársaság magyar vonalainak államosítása. Az osztrák-magyar államvasutársaságtól megvásárolt magyar vonalakat a magyar királyi államvasutak ténylegesen akkor veszik át, ha a részvényesek közgyűlése a szerződést jóváhagyja. Addig minden előkészület meg lesz téve arra, hogy az üzem fennakadást ne szenvedjen. Az új vonalak kezelésére két új forgalmi igazgatóság szervezése van kitűztve. Mint Temesvárról táviratozták, Telbisz polgármester Baross Gábor kereskedelmi miniszterhez az osztrák-magyar államvasut államosítása alkalmából Temesvár

város nevében üdvözlő sürgönyt intézett, halás köszönetet mondva benne, hogy immár Dél Magyarországra is fog áradni Baross G. nagyszabású közlekedési politikájának áldása.

Iparjegyek megszerzése. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter rendeletet intézett valamennyi másodfokú iparhatóság-hoz, melyben elrendelte, hogy a kereskedelmi társaságok, illetve az ipari és kereskedelmi üzemekkel foglalkozó részvénytársaságok és szövetkezetek, valamint azoknak fióktelepei kötelesek az ipartűzés bejelentésére és iparigazolvány szerzésére. A mely ipartűző társulatok ezt eddig a kereskedelmi törvény téves felfogása következtében elmulasztották, az elsőfokú iparhatóság által kitűzendő, 3 hónapnál nem hosszabb határidő alatt kötelesek mulasztásukat pótolni.

Politikai hírek.

Az új primás kinevezése. Egy bécsi távirat jelentette, hogy a király Csáky gróf kultuszminisztert külön kihallgatáson fogadta. Mint a „Bp. H.” értesül, a király ez alkalommal irta alá az új primás kinevezést. A képviselőházban ma azt beszélték, hogy a kinevezés rendkívüli meglepetés lesz.

A képviselőház igazságügyi bizottsága kedden tartotta alakuló ülését Kajuch József korelnöksége alatt. A bizottság két ízben történt szavazás után megválasztotta elnökévé Bokros Eleket, jegyzőjévé Beksics Gusztávot.

Az elkeresztelés. Mint Budapesti értesítenek az elkeresztelési ügy elintézését vitikáni körökben, már nem tartják olyan nehéznek, mint eleintén. Revertera grófnak Bécsből visszatérése óta határozottabban remélik, hogy a még meglevő nehézségeket el fogják hárítani s hogy sikerülni fog a kérdést békés uton megoldani.

Elnyomott nemzetiségek. Mudrony Pál, a hírhedt pánszláv agitátor levelet irt a napokban Belgrádba Rakics Miroslavhoz, s ebben Magyarországot haldokló, rohadó testnek (?) a kormány tagjait hóhéroknek mondja, Zelenkát, Baltikot, Sárkányt pribékeknek nevezi, az opafuai papot, Hurbánt pedig apostolnak mondja. Levelében fölhívja a szerbeket, hogy tömegesen látogassanak a prágai kiállításra. A jelszavok legyenek: Le Magyarországgal!

Az osztrák költségvetési vita. A képviselőház keddi ülésén a pénzügyminiszter benyújtotta az indennymti-nek julius végéig való meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot. A honvédelmi miniszter válaszával Heilsberg interpellációjára, kijelenti, hogy a brucki indóházban történt katonaihiágas

ügyében, mihelyt a hivatalos információt beszerették, az illetékes hadtestparancsnokság nyomban megindította a vizsgálatot és gondoskodott róla, hogy az a legnagyobb erővel keresztültitessék, a mint is a katonai kormányzat ösztönén óhajtja és a maga részéről is előmozdítja azt, hogy a lakosság és a katonaság mindenütt és mindenkor a legjobb egyetértést tanúsítsa. — A ház a költségvetés és a pénzügyi törvény általános tárgyalását kezdi meg. Mellette 14, ellene 13 szónok van előjegyezve.

Válság felé.

Közeledünk a válság felé. E szavakkal jellemezte a politikai helyzetet egyik kormánypárti képviselő. Meglátszik ez minden tünten. Meglátszik a zugás-bugásokon; meglátszik a ház arczatán.

Gr. Szapáry Gyula egyre idegeesebb azok láttára, a mik szemei előtt folynak és azok hallatára, a mikről értesítik.

A szabadelvű körben a konspiráció növekedőben van. Mind élénkebben forrongnak a pártot irtni akaró elemek. A rajzás már-már a kitörés fokán áll. Egymást biztatják az elégedetlenek, kívülről is szorongatják őket, hogy ne sokat késlekedjenek.

Azt hiszik, nem volt alkalmasabb idő, mint a mostani, hogy földöntse gr. Szapáryt a miniszterelnöki széket. A mi csaknem hallatlan e párt történetében, bent a körben hangosan bírálják a javaslat hibáit, életképtelenné, kontár munkának tartják s bukását nagy örömmel jósolgatják.

Bátorítja őket abban Szilágyi Dezső, a ki játsza a zárkózottat és legbizalmasabb környezetében elhibázottnak sejtésnek tartja a javaslatot. Mindenki tudja ugyan, hogy gr. Apponyi keze is bent lévő a javaslatban a módosítások által, Szilágyi voltakép Apponyi ellen ellenszenvének ad ismert kifejezést, de mégis nem kis dolog, ha a kabinet ily megalapozást mutat. Olyan az mint egy támfalon a veszélyes repedés. Meglehet azért, hogy Szilágyi Dezső majd beszél is a javaslat mellett. Ez attól függ, hogyan alakulnak rá nézve a körülmények minden esetre kértetni fogja magát, hogy így dokumentálhassa kabinetmentő fontosságát.

Hogy a kormánypárt mily bomlóban van azt legélesebben feltűntette György Endre keddi támadó beszéde gr. Szapáry Gula ellen. Igaz, hogy György Endre kilépett a kormánypartból és gr. Schönborn rendelkezésére bocsátotta munkási mandátumát, de az is igaz, hogy beszédében egy még a szabadelvű körben levő hatalmas klikk szava jutott nyilatkozásra. Mert ugy áll a dolog, hogy a kirepültek csak kényszerből vannak és portyázók. Rendszeres taktikával ugratják

ki, minő a gróf. Szapáry ereje: folyvást nyugtalanítják, hogy izgatottá tegyék és számításait meghehítsák. Bent azalatt demoralizálják a pártot, kiválsztják és megerősítik a hozzájuk szító elemet, hogy adott pillanatban egy rohammal a helyzet urai lehessenek.

Es a mint ma állanak az ügyek, lehetnek is. Gr. Szapáry ugyanis sokkal arisztokratikusabb, leereszkedése sokkal inkább magán viseli a keresettséget, hogysen népszerű volna, kivált annál az elménél, mely fizeteli életében, nagy nyereségeiben látja magát megzavartatva.

Gr. Szapáry helyzete a szabadelvű körben az utolsó napok izgatásai óta, — gyöngült, sőt kétségessnek mondható. A komplott erősen szövő hálóját: az aknán erősen dolgoznak. Kedvez nekik a parianeti vita is mely a kormányelleneseket egy cizlra mtködni készíti.

Ilyen formán gr. Szapáry idején levőnek látta, hogy számot vessen helyzetével. E részben a csütörtöki értekezlet, melyre a párttagokat mind behívják, lesz hivatva szint vallani: támogatja-e a kormányelnököket, megy-e vele a kétes sikerű parlamenti rendszabályok megszavazásával vagy nem?

A kérdés egyenest fölvetve talán világosságot idézhet elő, de az is megtörténhet a pártkörökben divó vakondokélet mellett, hogy vizsahúzódnak a most fenekedő elemek más időt lesve, hogy érvényesítsék politikájukat, mely kettős irányú: először gr. Szapáry megbuktatásával a régi csoportot juttatni a hatalom polczára; másodsor lehetlenni tenni, hogy a halálosan gyűlölt Apponyival megtörténhessék a fuzió.

Ugron Gábor interpellációjára.

A képviselőház szerdai üléséről.

T. ház! Midőn 1867-ben a primási szék megtüresedett, nem várták be a magyar felelős miniszterium kinevezését, hanem ezt megelőzőleg néhány nappal a primási szék betöltését s ekként a nemzet bár alkotmányos életéhez jutott, a primási állás betöltésénél jogának és befolyásának gyakorlatától elütött. Azóta most van az első alkalom, hogy megtüresedett a primási szék és most ez okból kétszeresen szükséges, hogy a magyar kormány és általa a magyar nemzet befolyását ezen méltóság betöltésénél kellőképen érvényesítse. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A primási méltóság nem egyszerűen egyházi hivatal, hanem Magyarországnak sajátos közjogi és történelmi fejlődésénél fogva egyuttal jelentékeny közjogi méltóság. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Viselője a nemzetnek egyik első dignitáriusa. Azért a nemzet nemcsak azon feltételek betöltését várhatja meg a primási szék betöltése alkalmával, a melyekre az egyház kizárólag figyelemmel lehet, hanem meg kell hogy várja

Egy asszony hatalmában.

Angol regény.

A Dóra szerzőjétől.

Az „Ellenzék” számára fordította: Amica.

III.

A Meta naplójának a folytatása

Szombat.

(Folytatás) (9)

— Ah, mindjárt gondoltam! — szakított félbe. Ámbár mondatom, hogy ez nem olyan orvosság, a mit én részemről az ő betegsége ellen ajánlanék; ámbár némelyek azt állítják, hogy a sebre annak a kutyának a szőre a legjobb — mely megharapott.

— Erre sem tettem megjegyzést, — tudatlanságom a gyógyszereszekben, alkalmatlanságom a tárgyat, még ha a Brothers ur segédjével kedvem lett volna is azt tárgyalni. Miután a segéd látta, hogy nincs kivel beszélni a raktárnak szolgálat mellett szobába távozott, s nem sokára egy barna papirosba takart nagy csomagval jött vissza; a kezeme be adta s undok vihoggással azt mondá:

— Vigyázzon, el ne ejtse, mert rossz szaga lenne töle a ruhájá, s hozzá ne nyuljon, ha csak kortyintani nem akar belőle maga is.

— A kezembe vettem a csomagot, s köszönetet mondtam távoztam. Nagyon jól megértettem én azt, hogy a Brothers ur segédjének gyenge véleménye volt rólam, és kénytelen voltam elismerni, hogy igaza van, — mert a Dashwood ur megbízását elvállalva saját magam előtt is szállott a becsem. De azért végtelenül bosszantott, hogy egy fiatal bolos segéd ilyen szemtelen bizalmaskodással merészeljen velem beszélni; s midőn egy patakhoz értem, nagy kedvem lett volna

AZ „ELLENZÉK TÁRCZAJA”.

1891. június 18.

„Pitypalatty”.

Költemények, írta ifj. Brády Albert. Radnóti Dezső kiadása Kolozsvárt, 1891.

Egy 136 oldalra terjedő füzetke, meg lehetős csinnal kiállitva, tele csengő-bongó, apró dalokkal. Valóságos kis zenei kuplék, nagyobbára nem mélyebb és nem is marandóbb hatással a kuplék szokásos szövegénél.

Írójuk úgy látszik igen is könnyen hangolódik. Elég neki egy tetszetős ötlet, egy röpke gondolat, egy dallamos kezdő sor, hogy ezeket közhelyekkel, reminescentiákkal, szellő, madár, sugár, lomb-éktményekkel tovább fűtze, elég neki egy kölcsönvett hangulat Heinetől a Heine szelleme nélkül, mint például „Fenyvesben”, „Haspocrates lugában”, „Tobolino taván”, „Elkeseredve” stb. című költeményeiben, elég egy reminescentia Petőfittől, mint például „Ketteskén” című költeményében, elég egy átvett alapcszeme Longfellowtól, mint például „H. B.” barátjához irt költeményében az, hogy a gyermek a legszebb költemény, hogy mindezeket a maga módja szerint, saját gondolatilágába áthelyezze, s hogy azokból elismerésméltó technikai könnyűségével egy tetszetősnek hangzó zöngelmes egészet adjon. Azonban a gondolat mélységét, a képzelmét és tárgyfestését, a szerkesztését az

ujat, a sajátost, egy szóval egy önálló, határozott tehetség ismertető jeleit e kötetekben a legjobb akarat mellett sem találjuk, sőt még a határozott tudatosságot sem mindentűt.

A költő szárnya kél, a nélkül, hogy tudná: merre, hova, s megérkezik anélkül, hogy tudná, hogyan. Ott van például mindjárt a nem igen ajánló előszó, mint a tudatosság hiányának bizonyítéka. De lássuk színről-színre.

Sas szárnyakon repülnek mások,
En csak pillangó szárnyakon.
Felhők között az órák,
En virágos mezőn lakom

Ebből az expositióból feltétlenül azt várhatók, hogy itt egy zománcos szárnyú szindus kedély fog minket az ő virágról-virágra szálló csapongásával gyönyörködtetni. E helyett azonban azt látjuk, hogy:

Sok, sok virág van a berekben
Tehát már nem is a mezőn.

A sok között egy szende kék —
A sok között csak ezt szerettem
S hozzá örökre hű valék

Mindent vártunk a pillangótól, a csapodárságnak ez öröktől fogva való symbolumától, csak épen az öröklétet nem, mint a hogy nem váránk, feltétlenül nem váránk a kakuk-madártól fészken ülő anyai gondosságot.

De köllönk, a mint monda volt, szárnyra kél, halad, nem veszi észre az ellentmondásokat, s lelkét nem a saját szárnyai, hanem a rythmus zengő hullámai ragadják.

De menjünk tovább, a harmadik stro-

Dalomban is csak oda szállok,
Nem vágyom én az ég felé,
Mikor szívem a menyországot,
Már itt e földön fölfele.

A negyedik strofában azonban azt olvassuk, hogy:

Ott bolyongok csak szívesebben
Az ábrándok derültégén
Tehát már nem is a mezőn, se nem a berekben.

S itt nem irigylet senki engem
Es nem irigylet senkit én

Kérdjük: hol képzeli költőnk az ábrándok derültét? Minden bizonyonnyal valahol fönn, a légben. De már elfeledte, hogy nem vágyik az ég felé, s hogy nem ábrándképek-ről, hanem boldogított földi valóságokról volna következtetnie mondanivalójá. Költőnk aligha igtakarta bemutatni szárnyainak csapongását.

Az utolsó strofa pedig így végzi:

Ti kik előtt az ábránd átok,
Avagy hín és ostoba:
Kis könyvem ne olvassátok,
Ugy sem értitek meg soha

De nem hallgattunk az előző tiltakozó intelmére, s a kis könyvet a legnagyobb gonddal át olvastuk s ime e könyvecske is azt tanúsítja, hogy költőnk éppen ott a legerősebb, a hol nem ábrándozik, hanem a valót festi. Azok neki a legáltalánosabb, legközvetlenebb, legmelegebb dalai, melyekben családi boldogságát zengi s egy általában a hol esztétét nem a képzelem ereje, hanem a conorét modell vezérli, noha ilyenkor is nem egyszer rosszul másol, mint például „A háztetőkön panaszosan röpked s morzsát keres a pieziny veréb.”

Morzsát a háztetőkön?

586. (1-1)

SZALONTAI ALBERT,
 kir. bírósági végrehajtó.

**a szt.-Margitszigeti gyógyfürdő
felügyelősége Budapesten.**

GYÖRGY JÓZSEF.

Kiváló tisztelettel **FOLLY VICTOR.**

A fürdő-igazgatóság.

Lejobb astali-
es uidiöital.